

Els pares són sords, jo no: soc un CODA

Si els pares sords són, també, usuaris de la llengua de signes, els fills l'adquireixen com a materna

Marc Serrano i Òssul – Quatre lletres: ce, o, de, a. Un CODA (*child of deaf adults*) és un fill de pares sords; un d'oient, sobretot. I és, també, el títol del film que ha guanyat tres Oscars. Relata la història d'una adolescent CODA que conviu amb els pares i el germà sords i que ha de triar entre treballar a la botiga familiar o fer carrera musical. És un *remake* del film *La família Bélier*.

“Si els pares sords són, també, usuaris de la llengua de signes, l'adquireixen com a materna. Creixen intermodalment: en llengua de signes catalana (LSC), i en català o castellà”. Parla Marta Vinardell-Maristany, psicopedagoga del CREDA (serveis de suport als centres educatius per a l'alumnat amb dificultats de comunicació) del Vallès Occidental, experta en adquisició i aprenentatge de llengües i processos intermodals, i membre del Grup d'Estudi de Llengües Amenacades (GELA) i del grup d'experts en educació de la Confederació Estatal de Persones Sordes (CNSE). Forma part de la Federació Mundial de Sords (WFD). És sorda i plurilingüe: sap LSC, llengua de signes internacional i cinc llengües parlades; un total de set idiomes, doncs.

Quants catalans són CODA? “No hi ha un recull estadístic, però la majoria dels fills de pares i/o mares sords no ho són, de sords. Hi ha un percentatge més reduït de sordesa hereditària, percebuda com un valor afegit, no com a disca-

pacitat. Les famílies sordes i de progenitors sords viuen la sordesa i la llengua de signes com una cosa natural. Ben al contrari de la visió medicalitzada o patològica de la sordesa del sector mèdic i de gran part de l'educatiu”.

Sí que alguns tenen necessitats o singularitats. Vinardell-Maristany ho explica: “Hi ha i hi ha hagut casos de CODA (tant amb sordesa com sense) que, des de la perspectiva audiofonocentrista, presenten un retard en l'aprenentatge de la llengua parlada i de lèxic en català o castellà quan, en realitat, aquests casos necessiten un

Les famílies sordes i de progenitors sords viuen la sordesa i la llengua de signes com una cosa natural, com una llengua més

abordatge i una visió intermodal, ja que adquireixen la llengua de signes com a materna o primera, i la segona llengua té un procés diferenciat, però evolutivament es posaria a l'altura de la primera si hi hagués una bona intervenció i una mirada centrada en l'entorn. Són criatures que creixen en entorns intermodals: amb el codi visogestual propi de la LSC i el codi auditiu-oral propi del català o castellà, bilingües bimodals (codis diferenciats) i plurilingües”.

La psicopedagoga lamenta que alguns pares sords no transmetin la llengua de signes als fills oïdors: “És necessària per al vincle comunicatiu famili-

ar, com una llengua més. Tenim casos de pares sords amb un autoconcepte més aviat negatiu o poc acceptat que no la volen utilitzar per, diuen, no interferir en la llengua parlada dels fills. Se'ls ha inculcat que la llengua de signes no els és positiva. Si no són competents en català o castellà, podria comportar un semilingüisme [bilingüisme incomplet] en l'entorn familiar. Per això és important la suma de totes les llengües possibles de l'entorn”.

Els CODA catalanoparlants dominen, alhora, dues llengües pròpies del Principat, una de les quals molt menys coneguda. “Poden créixer amb naturalitat i normalitat entre les llengües del seu entorn. El fet que la llengua de signes tingui un codi diferent de la llengua parlada n'altera la visió. Però és equiparable a una família plurilingüe amb presència de diferents llengües. La LSC també és una llengua normal i és patrimoni de Catalunya amb la llei 17/2010, del 3 de juny, a les mans”.

Al contrari del que passa al film *CODA*, els fills oïdors de pares sords ja no els fan de pont entre els dos, diguem-ne, mons: “Fa uns 20, 30 o 40 anys, potser sí –apunta Marta Vinardell-Maristany–, ja que no hi havia prou intèrprets i hi havia poc accés a aquests serveis. També hi havia una educació força mediocre, amb poc accés als aprenentatges i a la informació (època d'integració, i només enfocada a la parla), i els pa-

res sords adquirien pocs coneixements i coneixien poc els seus drets. Avui en dia, tenen més coneixement i ús dels seus drets a la informació i a la comunicació, fan més ús dels serveis d'intèrprets i de mediació. Amb els fills, ara fan més de pares i com cal”.

LLENGUA MATERNA

Javier González Hernández, de 44 anys, és la parella de Mariví Pérez Alguacil, de 43, que va conèixer al Casal del Sord de Barcelona quan, als 16, va entrar a la comunitat sorda, i la seva vida, incloent-hi l'amorosa, va fer un “canvi radical”. Són, diu, “feliços”; tenen l'Unai, de 8 anys, i la Nerea, de 13 i viuen a Terrassa. Els adults són sords; els petits, no, però tots quatre es comuniquen en LSC, si bé els dos nanos parlen entre ells, principalment, en castellà. El Javier signa en LSC: “Quan va néixer la Nerea fèiem servir la llengua de signes, i amb els fills la fem servir també com una llengua més, de forma materna”. Els nois la utilitzen, a més, amb els avis materns i amb els oncles per part de mare, també sords; amb els cosins d'aquesta branca, oïdors com ells, i amb amics de la família i els seus fills CODA.

En català, però sense deixar de moure les mans, un Unai loquaç confessa l'amor per la seva llengua materna: “Quan jo tenia un any o dos, els meus pares em van ensenyar la llengua dels sords, i a mi em va interessar. Amb la meva germana parlem en veu alta, sense gestos: som oïdors, hi sentim, i par-

El Javier parlant en llengua de signes amb els seus fills, la Nerea i l'Unai.

CRISTINA CALDERER

lem en castellà; en llengua de signes, una miqueta”. Des de l'escola bressol tenen amics que hi senten; recorda haver après a parlar oralment en l'àmbit escolar. Afirmar: “Els pares no ens necessiten per a res. Jo haig de parlar amb gent oient perquè ells m'entenen. No sé per què els nens de la meua escola diuen que al meu pare l'han sentit parlar però que la meua mare és muda, perquè sí que parla”. La seva última frase és preciosa: “Som una família feliç”.

La Nerea completa el retrat familiar: “Quan tenia dos o tres anys, els meus pares em van anar ensenyant llengua de signes; després, en vaig anar aprenent, i ara hi tinc força traça. Vam aprendre català i castellà a l'escola. Saber llengua de signes em fa sentir una mica especial perquè les meves amigues es queden sorpreses de com puc entendre-la. Una de les portes que m'ha obert és poder aprendre una llengua que la gran majoria de persones no saben i que moltes voldrien aprendre. Amb els amics CODA, parlem més llengua oral, però també, de vegades, llengua de signes”.

Malgrat la sorpresa dels que no hi estan avesats, signar LSC és, per a ella i el seu germà, tan normal com parlar qualsevol de les cinc llengües orals que coneix: “M'ha passat moltes vegades que, quan soc al carrer parlant amb la meua mare, el meu pare o els meus avis, la gent que passa se'm queden mirant com: «Uau!», amb uns ulls oberts i una cara de petrificats, i no m'agrada perquè em fa molta vergonya”.

Les reflexions d'Antonio Martínez, president de l'Associació de Persones Sordes de Sabadell (APSS)

1. “Segons l'Idescat, al Vallès Occidental hi ha 4.059 persones amb discapacitat auditiva, per la qual cosa és la segona comarca després del Barcelonès en percentatge”.
2. “Molts dels CODA solen ser intèrprets de llengua de signes o s'impliquen en la comunitat sorda gràcies als coneixements adquirits tant d'aquesta llengua com dels aspectes sociològics propis dels sords”.
3. “Moltes vegades, les persones oients que coneixen un CODA es queden sorpreses perquè, al principi, es pensen que són sords”.
4. “Els CODA adquireixen la llengua de signes sense necessitat d'apuntar-se als cursos de tres anys que ofereixen les associacions, per exemple. Això no obstant, sempre tenen l'opció d'ampliar coneixements o millorar alguns aspectes de la comunicació visual, però és relatiu i adscrit a les circumstàncies personals”.

Les reflexions d'Albert Casellas, president de FESOCA (Federació de Persones Sordes de Catalunya)

1. “La majoria de CODA desenvolupen la vida professional lluny de la comunitat sorda”.
2. “Si el col·lectiu de sords és, amb diferència, el col·lectiu de persones amb discapacitat més invisible, segurament els CODA encara ho són més”.
3. “S'acostuma a dir que una de les peculiaritats negatives dels CODA és que són autoritaris. Com a característica positiva, també es comenta que són responsables”.
4. “El perfil professional de l'intèrpret, la perspectiva de la discapacitat, la consciència dels drets, el canvi de paradigma i el reconeixement de la llengua de signes i de les capacitats dels sords han millorat, i els pares sords ja no recorren tant als fills, cosa que fa que els CODA no tinguin la pressió dels d'abans. Això ha suposat que, encara que sigui mínimament, sí que mantinguin algun tipus de contacte amb la comunitat sorda”.

FORA DE CLASSE

XAVIER GUAL
Escriptor i professor

Alumnes ucraïnesos

Fa unes setmanes, a la classe del meu fill petit va arribar una nena d'Ucraïna. Segons ens ha explicat, no parla, no entén res i se la veu espantada. A casa tots quatre estem informats sobre la guerra, i per això el meu fill petit entén, a la seva manera, el patiment que ha de viure ella. A l'institut del meu fill gran també en van arribar tres, de nois ucraïnesos. Tot i que són una mica més grans, les pors són les mateixes. Desorientació i tristesa. La meua dona, que també és professora, té uns bessons ucraïnesos que fa deu anys que venen a Catalunya, als estius. Parlen un català molt bo, i aquests dies estan ensenyant a tothom un reportatge fet per TV3 on surten explicant la peripècia de com van sortir del país fins a arribar aquí. N'estan orgullosos. Un d'ells voldria ser actor.

A l'institut on treballa va arribar un noi la setmana passada. De Kíiv. Als de l'aula d'acollida els vaig avisar que havien de vigilar amb els comentaris. Seria la primera vegada que tindria un alumne d'aquest origen i, d'entrada, vaig tenir clar que no parlàvem de la guerra, encara que tinguéssim interès per conèixer de primera mà el seu testimoni. Sé que el seu pare és a Ucraïna, lluitant. Ha vingut amb la mare. La meua tasca és que aviat entengui i es pugui comunicar en català. He descartat tot el material

Respecte als altres alumnes de la seva edat se li veu aquella maduresa fruit de situacions duríssimes

al que tinc en rus, encara que el sap parlar. Ens hem comunicat en anglès, i des de l'anglès aprendrà el català. El castellà l'agafarà ràpid pel contacte amb els alumnes i la vida exterior. Va a tercer d'ESO i respecte als altres alumnes de la seva edat es veu més madur. Aquella maduresa que és fruit de situacions duríssimes. Si el compares, la resta són infantils i fan tonteries. La seva mirada és diferent, més profunda. És difícil que es pugui concentrar del tot. Per això crec que el millor és intentar que s'evadeixi i es distregui dels patiments que arrossega. Tot i això em sembla que té ganes d'aprendre.

Altres companys i jo mateix li ensenyarem el català i li farem entendre que és una llengua important per a nosaltres. Algú podria dir que és malbaratar energies i que seria millor centrar-se en el domini del castellà, que el català aquí fa nosa. No hi estic d'acord. És més, les aprendrà totes dues alhora. Si nosaltres mateixos no valorem la nostra llengua ningú de fora ho farà. I tant de bo la guerra acabi aviat i pugui tornar al seu país, però si decideix quedar-se, per a mi serà un català més.